

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ
ТА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет- конференції
молодих учених та здобувачів освіти**

«Актуальні проблеми фундаментальних та суспільно-гуманітарних наук»

20 ЖОВТНЯ 2025 РОКУ

м. Харків - 2025

водночас формує цілісну, мальовничу картину, емоційно насичену й ритмічно впорядковану.

Отримані результати аналізу показують, що обидва тексти мають свої ізоморфні та аломорфні риси. На прикладі роману Емілі Бронте «Грозовий перевал» дослідження дозволяє також глибше зрозуміти функціональну роль лінгвостилістичних прийомів у створенні пейзажної образності та виявити, яким чином мовні ресурси англійської та української мов реалізують одні й ті самі художні функції.

ЛАТИНСЬКІ ДЕВІЗИ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Борисенко А.С.

Науковий керівник: доц. Лисенко Н.О

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

bnastusha.2008@gmail.com

Вступ. Герби та девізи університетів — це їхня ідейна основа, а не лише символіка. Вони передають місію, цінності та традиції закладу. Герби через символи (книга, щит, вінок) показують професійний фокус та академічну спадщину. Девізи латиною влучно передають ключову філософію, яка об'єднує та надихає студентів і викладачів. Аналіз латинських написів на гербах українських університетів дозволяє не лише зрозуміти їхнє значення, а й простежити, як через символи та гасла формується унікальний дух університету, зв'язується його історію з сучасністю.

Матеріали та методи. При проведенні дослідження було використано частково-пошуковий та описовий методи. Шляхом вільної вибірки були обрані герби університетів, що містять гасла латиною. Для визначення геральдичних термінів та тлумачення латинських висловів використовували відповідні сторінки вікіпедії.

Мета дослідження. Виявити, проаналізувати та узагальнити зміст, структуру й символіку латинських девізів українських університетів, визначити їхні смислові доміанти, культурно-історичні витоки та роль у формуванні ідентичності й ціннісних орієнтирів закладів вищої освіти України.

Результати дослідження.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Герб Черкаського національного університету є не лише офіційною емблемою, а й глибоким філософським посланням, що втілює ідеали вищої освіти. Його композиція, заснована на класичній геральдичній традиції, розкриває ключові цінності закладу.

Центральний елемент — щит, поділений золотим хрестом на чотири рівновеликі частини. Цей хрест несе в собі не лише естетичне навантаження, а й символізує духовність, світло розуму, віру у високі ідеали та моральні орієнтири, на яких має ґрунтуватися освіта. У двох із чотирьох частин щита розміщено зображення відкритої книги — універсального символу знань, науки, освіти та нескінченного процесу пізнання. В інших двох частинах сияють шестипроменеві білі зірки, які уособлюють просвітництво, прагнення до істини, високі прагнення та зоряні орієнтири, до яких мають прямувати студенти та науковці.

Щит обрамлено вінком із зелених лаврових та дубових гілок. Це поєднання символізує славу та перемогу (лавр), а також міць, довголіття та непохитність духу (дуб). Композицію увінчує корона з хрестом, що є візуальним підтвердженням високого статусу національного університету, його гідності та академічної автономії.

Особливу увагу заслуговує латинський девіз на сувої внизу: «**Nosce Sapientiam**» — «**Пізнай мудрість**». Ця фраза, що походить від латинських слів *nosco* (пізнавати, дізнаватися) та *sapientia* (мудрість), є прямим закликком до кожного члена університетської спільноти. Вона наголошує, що мета освіти — не просто отримання сухих фактів, а саме досягнення глибокої мудрості, що поєднує інтелект, досвід і моральні цінності. Це головна ідея освітньої місії університету.

Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

Герб Інституту права — це цілісна візуалізація філософії юридичної освіти та служіння Закону. Кожен його елемент алегорично передає сутність правничої професії, її моральні засади та духовні цінності.

У центрі композиції на червоному щиті, який символізує мужність, силу та справедливий гнів, зображено богиню правосуддя Феміду (Justitia). Вона є універсальним символом істини, безпристрасності та верховенства закону. Ваги у її лівій руці уособлюють рівновагу між правами та обов'язками, мірою доказів та справедливим розсудом. Меч у правій руці — це могутній символ сили закону, невідворотності покарання для порушників та готовності захищати правопорядок.

Щит обрамлено лавровим вінком — класичним символом честі, мудрості, слави та перемоги, якою в академічному сенсі є здобуття знань. У верхній частині

герба розміщено емблему Сумського державного університету з Державним Гербом України (Триzubом), що підкреслює державну належність та інституційний зв'язок.

На стрічці внизу написано латинський девіз: «**Est res sanctissima civilis sapientia**». Його можна перекласти як «**Цивільна мудрість — найсвятіша річ**» або більш вузько «**Мудрість права — найсвятіша справа**». Ця вислів має глибоке історичне коріння і належить римському юристу Доміцію Ульпіану, будучи записаною у *Дигестах* Юстиніана. Він піднімає юридичну науку на найвищий рівень значимості, проголошуючи її не просто професією, а священним служінням справедливості, що вимагає від фахівця безумовної чесності, відданості та моральної чистоти. Це і є головна місія Інституту.

Державний торговельно-економічний університет (ДТЕУ)

Великий герб ДТЕУ — це складний багаторівневий символ, що поєднує в собі античні образи, національні мотиви та атрибути науки, яскраво відображаючи багатопрофільність закладу.

У смарагдовому полі щита, що символізує достаток, процвітання та надію, розміщені ключові елементи: **золотий кадуцей Гермеса (Меркурія)** — жезл із двома зміями, що є міжнародним символом торгівлі, економіки та дипломатії; та **два перехрещені смолоскипи**, що уособлюють світло знань, просвітництво та інтелектуальний пошук. У верхній частині щита розташовані **срібні книги** — символ академічних знань, та фігура **Архистратига Михаїла** — небесного покровителя Києва, що вказує на географічне розташування університету та символізує захист, правду та добро.

Над щитом розміщений клейнод — **відкрита книга на фоні лаврового вінка**, у центрі якої — **Державний герб України**. Це підкреслює, що освіта і наука є основою національного суверенітету та могутності. Щитотримачами виступають фігури з античної міфології: **Гермес (Меркурій)**, бог торгівлі й красномовства, та **Афіна-Паллада (Мінерва)**, богиня мудрості, наук та ремесел. Їхнє спільне зображення підкреслює єдність економічних знань і фундаментальної науки.

Філософію навчального процесу в ДТЕУ формулює латинський девіз на стрічці: «**Scientia difficilis sed fructuosa**» — «**Наука важка, але плідна**». Це визнання того, що шлях до знань вимагає значних зусиль, самодисципліни та наполегливої праці. Однак ці зусилля не марні — вони обов'язково приносять вагомі, відчутні плоди у вигляді професійних компетенцій, успішної кар'єри та внеску в розвиток економіки країни.

Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

Герб Державного біотехнологічного університету є сучасним символом, що відображає його інноваційну, міждисциплінарну спрямованість та науково-освітню місію.

Основа герба — щит, що символізує захист набутих знань, стабільність академічної установи та її гідність. На цьому щиті поєднані традиційні та сучасні елементи: **книга** як універсальний символ освіти та науки, що нагадує про важливість фундаментальних знань; **колоски пшениці** або інша рослинна символіка, що прямо вказує на аграрно-біотехнологічний профіль університету, його зв'язок із забезпеченням продовольчої безпеки; та **спіраль ДНК**, яка є ключовим символом біотехнологій, генетики та інноваційних досліджень, що визначають майбутнє.

Однак ідейним ядром герба є латинський девіз: «**Viribus Unitis**». Його перекладають як «**Об'єднаними силами**» або «**Спільними зусиллями**». Цей девіз має набагато ширше значення, ніж проста констатація колективної роботи. Він передає філософію сучасної науки, де найважливіші відкриття народжуються на стику різних дисциплін: біології, хімії, інженерії, інформатики. Він закликає до взаємодії студентів, викладачів, науковців та практиків, стверджуючи, що лише об'єднавши інтелектуальний потенціал, можна вирішити найскладніші завдання, що стоять перед людством.

Основна ідея університету, яка впливає з цього девізу, може бути сформульована так: «**Разом — ми сила, що творить майбутнє науки**». Це підкреслює, що ДБТУ не лише навчає, але й активно формує нові технології та підходи в біотехнологічній галузі.

Харківський національний медичний університет (ХНМУ)

Герб ХНМУ — це символ з багатовіковою історією, що поєднує в собі глибокі медичні традиції, гуманістичні ідеали та посилення на славне минуле. Його композиція побудована на фігурному декоративному щиті, що вже саме по собі підкреслює особливий, гуманітарний характер медицини.

Центральний символ герба — жезл Асклепія, атрибут бога лікування в давньогрецькій міфології. На відміну від кадуцея, він має одну змію й є міжнародним символом медицини, що підкреслює медичну спеціалізацію університету. Поруч літери «А» і «Ω» — знак всеосяжності та безперервності навчання й служіння.

Герб обрамлено вінком із лаврової та дубової гілок, що символізують славу, силу й довголіття. Композиція перегукується з гербом Харківського імператорського університету (1804), підкреслюючи історичну спадковість.

Стрічка та книга означають повагу до науки й освіти. Рік «1804» вказує на давню історію університету, а аббревіатура «ХНМУ» — на його сучасність. Девіз латинською «Valetudo est bonum optimum» («Здоров'я — найвище благо») виражає гуманістичну місію університету й пріоритет здоров'я людини.

Висновки. Символи і девізи університетів — це не лише історія чи формальність. Вони містять у собі всю суть навчального закладу: для чого він існує, у що вірить і чого прагне. Ці символи — міст між минулим, теперішнім і майбутнім. Вони нагадують усім, хто тут вчиться і викладає, про головне: не просто отримувати знання, а ставати мудрішими, служити людям і будувати кращу країну.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Бочкар А.О.

Науковий керівник: Воробйова Л.В.

Навчально-науковий інститут економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Криворізького національного університету, Кривий Ріг, Україна

bochkar@donnuet.edu.ua

vorobiova_lv@donnuet.edu.ua

Вступ. З глобальним розвитком та появою все нових відкриттів в галузі медицини, медична термінологія безперервно поповнюється великими об'ємами нових понять. Нові діагнози, препарати, клінічні стани, симптоми, проходження українськими військовими реабілітації закордоном, інструкції щодо застосування медичних засобів потребують точного і якісного перекладу якнайшвидше. На відміну від інших видів перекладу, де певна інтерпретація змісту є цілком припустимою, медичний переклад не має права на перекладацьку помилку, оскільки від точності та правильності перекладу може залежати не одне життя. Неправильне тлумачення або викривлення змісту може призвести до серйозних порушень процедур лікування або встановлення діагнозу.

Мета дослідження. Основною метою роботи є розгляд основних лексико-семантичних труднощів перекладу медичних термінів з англійської мови на українську та визначення способів їх подолання.

Матеріали та методи. Матеріалами для дослідження слугували медичні термінологічні словники, навчальні посібники та наукові статті. Задля з'ясування особливостей перекладу термінології був використаний метод порівняльного аналізу термінів мови оригіналу та мови перекладу, а також метод узагальнення —